

Обставини справи

Справа стосувалася спроб компанії-заявника отримати компенсацію від держави за шкоду, завдану її продукції (торфу) дикими тваринами. Зокрема, у 2012 році компанія-заявник звернулася до суду з відповідною вимогою, проте їй було присуджено лише 60 % того, що вона вимагала. Компанія-заявник не змогла отримати компенсацію через національні суди. Хоча вона неодноразово зверталася до Конституційного суду з проханням про передачу питання конституційності відповідного закону, суди першої та апеляційної інстанцій відхиляли це клопотання. Зрештою, компанія-заявник подала конституційну скаргу, яка у 2017 році була визнана Конституційним судом неприйнятною. До колегії суддів, яка вирішувала цю справу, входив суддя М. М., якого обрав новий Сейм (нижня палата Парламенту), незважаючи на те, що на його посаду вже було обрано суддю попереднім Сеймом.

Компанія-заявник у цій справі є юридичною особою з місцем розташування в Польщі. Вона є провідним виробником рулонів торфу.

Упродовж низки років, компанія-заявник брала участь у судовому спорі з приводу шкоди, завданої її торфу дикими кабанам та оленями. У 2012 році вона звернулася з позовом до Державного казначейства про відшкодування шкоди, завданої дикими тваринами її торфу восени 2010 року та навесні 2011 року. У своїх вимогах компанія-заявник вказувала, що зниження відсоткових ставок для розрахунку компенсації за сільськогосподарські культури, передбачене в Законі про мисливство та Постанові Міністра екології 2010 року, стосувалося лише однорічних культур. Компанія-заявник також вказувала, що таке обмеження рівня компенсації, що впливає з підзаконних нормативно-правових актів, не має застосовуватися до її справи, оскільки було неконституційним.

Проте, посилаючись на висновок експертизи, проведеної за рішенням суду, Регіональний суд встановив, що торф не був багаторічною культурою, і, застосовуючи Постанову 2010 року для розрахунку шкоди, лише частково задовольнив позов компанії-заявника, присудивши близько 60 % суми, яка вимагалася.

Апеляційний суд підтримав висновки судів нижчих інстанцій та у 2014 році відхилив скаргу компанії-заявника. Далі у 2015 році Верховний суд відмовив у розгляді її касаційної скарги. У ході цих проваджень компанія-заявник послідовно, проте безуспішно просила, щоб суди направили правові питання стосовно конституційності Закону про мисливство та Постанови 2010 року до Конституційного суду.

Зрештою, компанія-заявник подала конституційну скаргу, повторивши свої заперечення з конституційності Закону та Постанови, проте Конституційний суд більшістю голосів (3 проти 2) у 2017 році вирішив, що її скарга була неприйнятною.

Посилаючись на пункт 1 статті 6 Конвенції, компанія-заявник скаржилася на відмову судів у направленні правових питань конституційності Закону про мисливство та Постанови 2010 року до Конституційного суду.

Посилаючись на пункт 1 статті 6 Конвенції, компанія-заявник також стверджувала, що колегія з 5 суддів Конституційного суду, яка розглядала їхню справу, була сформована в порушення Конституції. Зокрема, суддя М. М., обраний новим Сеймом, незважаючи на те, що ця посада вже була зайнята іншим суддею, обраним попереднім Сеймом.

Наостанок компанія-заявник стверджувала про порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку з неможливістю отримати повну компенсацію шкоди, завданої їй майну.

Оцінка Суду

Право на справедливий судовий розгляд

Компанія-заявник стверджувала, що обґрунтування загальних судів було недостатнім і що питання конституційності закону мали б бути направлені до Конституційного суду.

ЄСПЛ нагадав, що деталізовані рішення суду мають важливе значення, проте це не обов'язково вимагає відповіді на кожне питання. ЄСПЛ визнав, що не існує права на передачу справи до іншого національного суду для ухвалення попереднього рішення.

Проте в цій справі ЄСПЛ з'ясував, що національні суди не відповіли на аргумент компанії-заявника про те, що застосоване до його справи право, яке обмежує рівень компенсації, не відповідало Конституції, хоча це питання ним підіймалося декілька разів. Національні суди не виконали свого обов'язку за Конвенцією з надання обґрунтованого рішення у зв'язку з їхньою відмовою передати відповідне правове питання до Конституційного суду, що в результаті призвело до порушення права компанії-заявника на справедливий суд.

Право на суд, встановлений законом

Насамперед Суд вирішив, що пункт 1 статті 6 Конвенції був застосовним до провадження в Конституційному суді та відхилив заперечення Уряду щодо цього.

Компанія-заявник вказувала, що обрання в грудні 2015 року трьох суддів разом із суддею М. М. до Конституційного суду було результатом стверджувано неправомірної процедури і становило порушення права на суд, встановлений законом.

ЄСПЛ зіслався на своє рішення у справі *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland*, в якому визначив сферу охоплення та суть / зміст поняття «суд, встановлений законом». Велика Палата розробила трискладовий тест того, чи конкретні призначення становлять порушення Конвенції: чи має місце явне порушення національного законодавства; чи дозволяло таке призначення діяти суду зі збереженням верховенства права та розподілу влади; якою була оцінка національних судів стосовно призначення. Відповідно, Суд

розглянув, чи відповідна судова виборча процедура мала наслідком позбавлення компанії-заявника його права на «суд, встановлений законом» у світлі цього трискладового тесту.

ЄСПЛ встановив, що Президент Польщі відмовив у приведенні до присяги трьох суддів, які законно були обрані в жовтні 2015 року попереднім Сеймом. Суд також встановив, що новий склад Сейму в грудні 2015 року обрав трьох нових суддів, зокрема і суддю М. М., на посади, які вже були зайняті. ЄСПЛ не вбачив підстав для незгоди з висновками Конституційного суду про те, що ці недоліки становили явні порушення національного законодавства при призначенні цих суддів. ЄСПЛ встановив, що дії органів законодавчої та виконавчої влади, зокрема недотримання органами влади відповідних рішень Конституційного суду, було пов'язано з оскарженням (з метою узурпації) ролі Конституційного суду як єдиного органу тлумачення Конституції та конституційності закону.

Тому ЄСПЛ дійшов висновку, що компанії-заявнику було відмовлено в її праві на «суд, встановлений законом» з огляду на недоліки, допущені, зокрема, при призначенні судді М. М.

Таким чином, права компанії-заявника у зв'язку із цим були порушені.

Висновок

Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд) стосовно права на справедливий суд.

Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції щодо права на суд, встановлений законом.

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 7 травня 2021 року й набуло статусу остаточного 7 серпня 2021 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.